

UZZIŅAI

Ķīploku audzēšana nebūt nav sākusies vakar, kā varētu šķist pēc lielās interešu, kas radusies pēdējos gados. Audzēt ķīpkokus nebija vajadzības, veikalos netrūka ievesto no Ķīnas un Spānijas.

Meklējot nodarbošanos un attīstības iespējas, saprotot, ka vietējo ķīpkoku Latvijā trūkst, ka cilvēki tos labprāt pārē, pēdējos gados Latvijā ķīpkoku audzētāju pulks krietni pieaudzis. To rāda arī Centrālās statistikas pārvaldes dati.

Ķīpkoku importa apjomi 2012.–2016. gadā Latvijā sasniedza 800–900 tonnas gadā,

no tiem gandrīz trešā daļa tiek reeksportēti. Vidēji katru mēnesi vietējā tirgū paliek 30–60 tonnas svešzemju ķīpkoku. Lielākie eksportētāji ir Spānija un Nīderlande. No Spānijas ienāk pašu spēņu zemnieku audzētie ķīpkoki, bet no Nīderlandes Ķīnas prece.

Ģimenei piemērots bizness

■PIEPRASĪJUMS LIELS. SIA "Jaunkalns" saimnieks, vērtējot šīs vasaras ķīpkoku ražu, atzīst, ka bijuši bagātāki gadi.

Skujenietis Andris Šillers iegādājies 14 hektārus zemes un nopietni domā par saimniekošanu laukos.

Bioģiskajai saimniecībai, ja zemi efektīvi izmanto, pietiek. Ar kaut ko jāšāk. 0,3 hektāros iestādījām ķīpkokus. Nākotnē varētu būt līdz diviem hektāriem, ne vairāk, lai paši tiekam ar darbiem galā – gan audzēšanu, gan pārstrādi, gan tirgošanu," stāsta SIA "Jaunkalns" saimnieks.

A. Šillers pārliecinājies, ka ķīpkoku audzēšana nebūt nav tik vienkārša, kā daudziem sākumā šķiet.

"Audzējam tos ķīpkokus, kas kādreiz auga katrā sētā. Vecā šķirne ir garšīga, aug skaistas galvas, var saglabāt līdz jaunajai ražai. Pirms pāris gadiem puve gan panīcināja, tagad jāatjauno, lai būtu, ko stādīt. Ķīpkoki ir diezgan prasīgi, bija vēsa un mitra vasara, nepatika, sākās puve," pastāsta Andris.

Skujenietis atzīst, ka arī šī sezona bijusi grūta. Tiem, kam bija iespēja laukus laistīt, raža ir laba.

"Šoruden varētu pārdot vairāk, nekā izauga. Bioloģiski audzētiem ķīpkokiem ir pieprasījums, to nav daudz, jo, izvēloties šādu audzēšanas veidu, ir vairāk problēmu," pārdomās dalās A.Šillers.

Līdz šim saimniekot bez Eiropas Savienības (ES) fondu atbalsta. Andris nosmej, ka ir no tiem zemniekiem, kam projektus atsaka. Pēdējā, ko iesniedzis, bijusi iecere kopā ar zinātniekiem meklēt augu aizsardzības līdzekļus, ko varētu izmantot bioloģiskās saimniecības. "Visu laiku jāmācās, jāmeklē jaunās iespējas. Jāmāc saimniekot bez ES līdzekļiem, mēs negribam pakārtot saimniekošanu citu finansējumam," saka A.Šillers.

SIA "Jaunkalns" gatavo arī ķīpkoku produktus – marinētus ziedkābus, pesto. "Lai pircēji pagaršo, novērtē, ja būs pieprasījums, gādāsim, lai būtu piedāvājums," bilst skujenietis.

Apsverot saimniekošanu un dzīvi laukos, Andris lēš, ka jādomā arī par lopkopību, lai būtu, ko laukiem dot, un veiksmīgi nodrošinātu augu maiņu. "Ceru, ka ar laiku sievai vairs nebūs jāstrādā Rīgā, abi saimniekosim un varēsim nodrošināt savu dzīvi," spriež A.Šillers. □

Bez zināšanām nav, ko sākt

Rīkojot pirmo Ķīpkoku festivālu Latvijā, pazīstamās ķīpkoku audzētājas **SINTIJA RUDE** un **INESE KRŪKLĪTE** saprata, ka programmā noteikti jābūt semināram, kurā tiek runāts par praktiskām lietām. "Mums ļoti bieži prasa padomu, kā tādā vai citā situācijā rīkoties. Padomu neliežam, bet tas paņem laiku, turklāt arī mēs taču ļoti daudz nezinām," stāsta S. Rude, bet I.Kārklīņa uzsver, ka mērķis bijis vienkāršs – sabrauc tie, kurus interesē ķīpkoku audzēšana, paklausās lekciju, diskutē, dalās pieredzē.

"Pēdējos gados konkurence palielinās. Diemžēl daudzi nepamēģinājuši ir pārliecināti, ka ķīpkokus izaudzēt ir ļoti viegli. Kad kādam jaunam pārim, kurš bija nolēmis taisīt biznesu, izstāstīju, ka ziemā pāris hektāri izsala, viņš kļuva domīgs. Tikai no malas

kāds darbs šķiet viegls un vienkāršs," pārdomās dalās Inese, bet Sintija piemetina, ka Raunā "Latvijas ķīpkoks" ir atvērts apmeklētājiem, bet netrūkst to, kuri brauc, lai noskatītos, ko ražo, arī mēģinot ielūkoties, kā. "Izdzīvo stiprākais," uzsver "Latvijas ķīpkoks" līdzīpašnieces.

Latvijas Lauku konsultāciju centra (LLKC) vecākais speciālists dārzkopībā **MĀRIS NARVILS** pastāsta, ka apmēram 90 procenti zvanītāju, kuri prasa padomu, interesējas par ķīpkokiem. Viņš dalījās pieredzē, kā audzēt ķīpkokus bioloģiskajās saimniecībās. "Saka, ka bez ķīmijas neko izaudzēt nevar, tā nav, tikai jāgrib un jāmācās. Audzēt bioloģiski nozīmē ne tikai izmantot dabiskos mēslošanas līdzekļus un to, kas atļauts augu aizsardzībā, bet arī to, ka platība ir sertificēta.

"Es audzēju, neko nelietoju," tā daudzi saka, bet, kad parunā ar cilvēku, izrādās, minerālmēslos tomēr izmanto, bet tie neiederas bioloģiskajā saimniekošanā. Tie dārzeni ir audzēti videi draudzīgi, nelietojot pesticīdus, bet ne bioloģiski," skaidro pieredzējušais agronomu un uzsver, ka ķīpkokiem vietējā tirgū jāatgūst savas pozīcijas, jāizspiež no tirgus Ķīnas un Spānijas ķīpkoki. Un to var izdarīt.

M.Narvils stāstīja gan par stādāmā materiāla un augsnes sagatavošanu, gan ravēšanu un rušināšanu, mēslošanu, novākšanu. "Laika apstākļi mainās, rudenī gari. Vislabāk stādīt nedēļu pirms sala, bet tā ir spēlēšana loterijā. Nevaram iestādīt ķīpkokus, būdami pārliecināti, ka tie rudenī nesadīgs, tad ziemā var izsald. Nevajag spēlēties ar termiņiem. Tie pārbīdījušies, un steigties nevajag. Kāds būs šis rudens, ir bažas, bet to redzēsim oktobrī, novembrī. Vienu gadu stādījumi slika, tagad saums. Nevaram sagaidīt optimālus apstākļus. Ja prātīgi saimniekojam, tad gudriem bioloģiskajiem ķīpkoku audzētājiem pārdzīvot sliktus laikapstākļus būs vieglāk nekā pārējiem," pārdomās dalījās M. Narvils. □

Kāpēc gan ne ķīpkokus

Ķīpkoku audzēšana ne vairāk kā pāris hektāros var būt gan kā nopietna nodarbošanās, gan papildu ienākumi. Par noiētu pēdējos gados interese liela, tāpēc arī daudzi paši grib sākt tos audzēt, tikpat daudzi palielināt platības. Seminārā "Druva" satika dažādus zemniekus. Arī LLKC Cēsu nodaļas speciāliste **GUNDA KAZĒROVSKA** atzina, ka tik lielu interesi nav pārdzējuši. Uzmināt par ķīpkoku audzēšanu bija atbraukuši vairāk nekā 70 pieredzējuši un potenciāli ķīpkoku audzētāji. Ne tikai no Vidzemes, arī Do-beles, Viļāniem, Tukuma, Babītes.

Kāpēc izvēlējušies vai iecerējuši audzēt ķīpkokus, atbildes, tāpat kā pieredze, ir ļoti dažādas.

OSKARS KREIŠMANIS no Līgatnes novada atgriezies dzimtas mājās. Ir zeme – 20 hektāri. Novācis griķu ražu, kas šoruden laba, un plāno vēl kādu nodarbo-

šanos. "Divās vagās pamēģināju ķīpkokus, varētu stādīt vairāk. Zeme atpūsusies, jo gadiem nekas nav darīts," pastāsta Oskars.

Raunēniete **IVETA RIEKSTA** – **DEDUMETA** atklāj, ka audzēt ķīpkokus pašu vajadzībai, bet paliel arī pāri. "Nedaudz saimniekojam, kaut kas arī jāaudzē, bet vispirms jāiegūst zināšanas. Zeme ķīpkokiem ir piemērota. Pamēģināsim. Nevar jau būt drošs, ka izdosies, tāpēc jāšāk ar nelielām platībām," saka raunēniete.

Arī mārsnēniete **DACE MELBĀRDE**, kurai ir pieredze dārzeņu audzēšanā, pārliecinājusies, ka jāzina katras kultūras prasības, citādi nav vērts gaidīt labu ražu.

Veselavietis **ANDIS ELVIŅŠ** jau četrus gadus 0,3 hektāros audzē ķīpkokus. "Šogad raža švaka, bet rudenī, domāju, jāiestāda pushektārs," pastāsta zemnieks un uzsver, ka ķīpkoku audzēšana

saimniecībai ir palīgozare. "Ķīpkoku audzēšanas tehnika ir dārga, bet var pielāgot to, kas ir. Ar plaujmašīnu nopļauj lakstus, tad ar kartupeļu krafftāju, cik vien iespējams lēni brauc pa vagām un norok," pieredzē padalās A. Elviņš un piebilst, ka konkurence palielinās, līdz ar to arī ķīpkoku cena vairs nebūs tik augsta.

Savukārt vecpiebaldzēns **PĒTERIS LĀPSELIS** ir optimisma pilns. "Divi gadi jau neparāda veiksmes vai neveiksmes lauksaimniecībā. Šajā sezonā bija viss, kas vien varētu kaitēt labai ķīpkoku ražai – slapjš rudens un sausa vasara. Bet ir arī kas labs – saule ražu izžāvēja. Tā ir lauksaimniecība, un jāreķinās ar laikapstākļiem. Man arī ar to, ka Vecpiebalgas pusē tie nav tādi paši kā daudzviet citur," pārdomās dalās P. Lāpselis. Viņš novācis ražu no trim hektāriem, rudenī vērtēs, cik stādīt, bet mazāk kā pērn gan ne. □

Uz semināru par ķīpkoku audzēšanu bija atbraukuši arī vīri no Ērgļiem un Ķeguma. Viņiem sava pieredze.

OJĀRS pirms pāris gadiem ķīpkokus audzējis 4,4 hektāros. "Nu vairs ne. Un tam ir savi iemesli, kas nav atkarīgi no zemnieka," viņš saka un pastāsta: "Pēdējos divos gados daudzi vīlušies un atteikušies no ķīpkokiem. Problēmas rada laikapstākļi, bet mitruma nebūtu bīstams un ķīpkoki neciestu, ja stādāmais materiāls būtu kodināts. Latvijā ķīpkoku stādmateriālam nedrīkst izmantot ķīmiskās kodnes. Nelegāli to dara. Uzņēmīgāki cilvēki iepērk kodinātus ķīpkokus no Spānijas, un viss kārtībā, bet paši to darīt nedrīkst. Latvijas ierēdņi nevar nokārtot dokumentus, lai audzētāji drīkstētu daivas apstrādāt pirms stādīšanas. Viņi aizbildinās, ka pārāk maz zemnieku tas interesē, nav vērts to darīt. Polijā ķīmiskās kodnes ķīpkokiem izmantot drīkst,

Ar entuziasmu vien nepietiek

Latvijā ne, kaut klimatiskie apstākļi pēdējos gados neatšķiras."

Vēl zemnieks dalās pārdomās par daudzārt iztīrāto sezonas strādnieku trūkumu. Polijā sezonas strādniekiem nodokļi ir mazāki. Latvijā viņus ievest nedrīkst. Taču apsvērdīgi zemnieki ukraiņu strādniekus nodarbina ar poļu firmu starpniecību. Un viss notiek ES robežās. Poļi ukraiņus ņem darbā, bet mūsu zemnieki par strādniekiem maksā starpniekiem.

MĀRIS sadarbībā ar zinātniekiem pēta jaunu tehnoloģiju ķīpkoku audzēšanā. "Ķīpkoks ir prasīgs un kaprīzs. Galvenais, piemērota augsne. Mēģinām audzēt kastēs, stādīt februārī, lai paspēj apskņoties, veģetācijas periods iznāk pietiekams. Redzēsim, kas iznāks," atklāj Māris, bet Ojārs piebilst, ka stādmateriālu audzē no sēklām, jo tad ir drošs, ka ar kvalitāti viss kārtībā. Arī viņš mēģinās ķīpkokus stādīt konteineros. □

Lappusi sagatavojuši **SARMĪTE FELDMANE**

Publikācijas sagatavotas ar Valsts reģionālās attīstības aģentūras finansiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

Mērķprogramma "Reģionālo un vietējo mediju atbalsta programma" atbalstīts projekts nr. Nr.2/MEDIA/18/013

Valsts reģionālās attīstības aģentūra